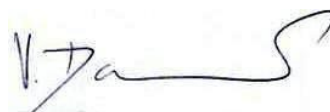

Vážený čtenáři,

dostává se Vám do rukou sedmé číslo tohoto dvoutměsíčníku. Jsou pro Vás připraveny další informace o bezplatné právní pomoci v České republice a zahraničí. Seznámíme Vás se změnami v systému BPP Maďarska a jeho úpravou dnes. Koordinátorka Pro Bono centra, Mgr. Veronika Kristková, Vám přiblíží pojem „Pro bono“ a představí s Pro bono centrum a jeho fungováním.

Bulletinem chceme přispět k tomu, aby se otázka právní pomoci pro potřebné dostala do širšího povědomí. Rádi bychom oslovili ty, kdož právní pomoc poskytují, ale i ty, kteří mohou svými kroky přispět k tomu, aby i v České republice vznikla právní úprava důstojná demokratického právního státu.

Mgr. Vítězslav Dohnal

ředitel Public Interest Lawyers Association

Více informací je možno nalézt na nově spuštěné webové stránce PILA, která se věnuje bezplatné právní pomoci, www.bezplatnapravnipomoc.cz v sekci informační zdroje.

Podpořeno Nadací Open Society Fund Praha a grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Bezplatná právní pomoc, státem zajišťovaná právní pomoc a pomoc pro bono

Pojem „bezplatné právní pomoci“ není přesný. Právní pomoc, která je poskytována potřebným, **není nikdy bezplatná**. Její bezplatnost se vztahuje k osobě, které je tato právní pomoc dána – potřebný za její poskytnutí neplatí. Ale právní pomoc je vždy někým placena. Může to být advokát, který za pomoc platí hodnotou svého volného času (**pro bono právní pomoc**), může to být stát, který poskytuje vymezené skupině pomoc prostřednictvím profesionálů, které platí, tzv. **státem zajišťovaná právní pomoc**.

Mnohdy se na hrazení této právní pomoci podílí zčásti i sám potřebný. V některých státech rovněž existuje odstupňované placení za tento typ právní pomoci podle příjmové a majetkové úrovně žadatele,¹ a tak i z tohoto důvodu pojmenování bezplatná právní pomoc není zcela výstižné.

V České republice zatím neexistuje komplexní úprava bezplatné právní pomoci. Její poskytování je roztržštěné a zahrnuje v sobě jak státem zajišťovanou právní pomoc, tak pro bono aktivity a aktivity hrazené z jiných zdrojů než státních.

Maďarská právní pomoci včera a dnes

V Maďarsku na rozdíl od většiny evropských zemí není právo na právní pomoc zakotveno na ústavní úrovni.² Maďarský Ústavní soud však trvale judikuje, že stát má povinnost vytvořit právní a institucionální rámec, ve kterém občané mohou vynutit svá základní práva.³ Do roku 2003 byl existující maďarský systém právní pomoci podle mnoha oficiálních zpráv⁴ v rozporu s komunitárním a mezinárodním právem. S přibližujícím se vstupem Maďarska do Evropské unie v roce 2004 se zvyšoval politický tlak na jeho reformu. Maďarský parlament přijal v roce 2003 zákon č. 80/2003,⁵ jímž došlo v posledních 5 letech k hluboké institucionální a právní proměně v bezplatném poskytování právní pomoci v Maďarsku.

¹ srov. poskytování právní pomoci v Nizozemí Škop, M., Státem zajišťovaná právní pomoc, Via Iuris III/2005, str. 49, dostupné tamtéž.

² Není obsaženo ani v Ústavě či jiném předpise ústavně právní síly.

³ Např. srov. rozhodnutí č. 1283/B/1993.

⁴ srov. Comprehensive monitoring report on Hungary's preparations for membership.

⁵ K tomuto zákonu byly přijaty prováděcí předpisy dále srov. nařízení vlády č. 144/2005 (VII. 27.) o Službě spravedlnosti, vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 10/24 (III. 30.) o podrobnějších pravidlech přiznávání právní pomoci, č. 11/2004 (III. 30.) o odměnách poskytovatelům právní pomoci, č. 42/2003 (XII. 19.) o konkrétních úpravách.

Do doby přijetí zmíněného zákona byla bezplatná právní pomoc poskytována v občanském soudním řízení a trestním řízení. Neexistovalo poskytování právní pomoci pro před soudním řízením, stejně jako i před správními orgány.⁶

BPP před přijetím zákona v roce 2003

Občanskoprávní oblast

System obsahoval, podobně jako česká úprava, řadu výjimek⁷ z povinnosti hradit soudní poplatky. Šlo například o objektivní výjimky z hrazení soudních poplatků.⁸ V případě, že účastník byl plně osvobozen od soudních poplatků, mohl soud na základě jeho žádosti, posouzené jako odůvodněné, ustanovit advokáta působícího v obvodu příslušného soudu. Soud v každém jednotlivém případě zvažoval povahu soudního sporu, jeho složitost a osobní poměry žadatele. Nejvyšší soud stanovil, že není potřeba ustanovovat právního zástupce žadatel, který dokáže své zájmy chránit náležitě a jasně, a to jak ústním, tak písemným projevem.⁹ Soudní praxí bylo ustanovování právních zástupců, pokud žadatelé byli osvobozeni od soudních poplatků a byli právně neznaří.¹⁰ Soud vybíral právního zástupce ze seznamu advokátů, který spravuje Maďarská advokátní komora.¹¹ Podle zákona o advokacii¹² mohla zastupovaná osoba nebo obžalovaný žádat o zrušení ustanovení právního zástupce na základě oprávněných důvodů. Neexistovala jednotná soudní praxe určující, které důvody byly považovány za oprávněné a které nikoliv. Soud zrušil ustanovení také v případě, že účastník soudu oznámil, že již nadále nevyžaduje právní zastoupení v dalších částech soudního řízení.

V praxi docházelo k tomu, že soudy ustanovovaly právní zástupce pouze ve zlomku případů, kdy účastníci byli oprávněni k prominutí soudních poplatků. Nedostatečné odměňování ustanovených právních zástupců ze strany vlády a nekvalitní poskytování služeb těmito právními zástupci bylo hlavním důvodem, proč do přijetí reformního zákona byla BPP v Maďarsku přehlíženým právním institutem. Právní pomoc byla poskytována pouze v řízení před soudem a sociálně znevýhodněné osoby tak nemohly využít BPP k rozhodnutí se zda zahájit soudní spor či nikoliv.

Až na odlišný způsob ustanovování právních zástupců byl systém BPP v Maďarsku před reformou velmi podobný systému dodnes fungujícímu v České republice.

Trestněprávní oblast

Trestní řád stanovil v taxativně vyjmenovaných případech¹³ nutnou obhajobu. V případě, že si obviněný nevybral obhájce, měl soud povinnost ustanovit mu obhájce a to bez ohledu na finanční situaci¹⁴ obviněného. Soud vybíral ze seznamu advokátů, který spravuje Maďarská advokátní komora. Vedle této možnosti mohly soudy podle trestního řádu rozhodnout, zda ustanoví či

⁶ srov. podmínky zákona č. 4/1957, správního řádu, správní orgány měly povinnost pouze poučovat účastníky řízení o právech a povinnostech, toto však není považováno za BPP.

⁷ Jak subjektivních, tak objektivních.

⁸ Např. prominutí nákladů řízení o určení otcovství.

⁹ srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu Pf. III. 20657/1992.

¹⁰ srov. Károly Bárd: Country Report: Hungary. In: Access to Legal Aid for Indigent Criminal Defendants in Central and Eastern Europe. Parker School Journal of East European Law Vol. 5 1998 Nos. 1-2.

¹¹ Žadatel neměl právo vybrat si právního zástupce.

¹² srov. 11/1998.

¹³ Důvody jsou mnohdy totožné s ustanovením českého trestního řádu, § 35 a 36, navíc např. pokud se obžalovaný vzdá.

¹⁴ Přestože ustanovení obhájce nebylo postaveno na prvku „chudoby“, v praxi se obhájci ustanovovali jen chudým- „bohatší“ obviněni si své obhájce platili.

neustanoví právního zástupce a to ve vymezených případech. Systém BPP v trestních věcech byl založen na principu „zájmu spravedlnosti“ a chudoba jako kritérium hrála omezenou roli, a to i v případech, kdy měl obviněný ztíženou možnost hájit se, v soudním řízení bylo náročné dokazování či případ byl složitý. Neexistovalo žádné kritérium majetnosti. V praxi byl však obviněnému na jeho žádost ve většině případů obhájce ustanoven. Možnost ustanovení obhájce na žádost ale byla využívána velmi zřídka a orgán nebyl vázán žádostí obviněného.

Nejviditelnějším nedostatkem systému v trestním řízení byla ta skutečnost, že stát hradil zálohu, nicméně nehradil odměnu obhájce a to bez ohledu na skutečnost, zda obviněný byl schopen uhradit odměnu či nikoliv.¹⁵ Neexistovala právní pomoc obětem trestného činu, a poškozeným, kteří se chtěli se svým nárokem připojit k trestnímu řízení. Systém vykazoval i další nedostatky, které byly způsobené jednak nízkými hodinovými sazbami odměn ustanovených právních zástupců, jednak způsobem ustanovování právních zástupců.¹⁶ BPP také postrádala kontrolu kvality poskytované pomoci, což vedlo k tomu, že kvalitě poskytované pomoci zůstávali advokáti hodně dlužni. Podle statistik vysoké číslo ustanovených obhájců neúspěšné v samotném kontaktování klientů v průběhu přípravné fáze nebo se nedostavilo k vyšetřovacím úkonům (např. výslechu), které jsou klíčové z hlediska kvalitního zastoupení. Ty největší nedostatky, a to pouhé zálohování a nikoliv hrazení právní pomoci státem, byl odstraněn s přijetím nového trestního řádu.¹⁷

Změny po 2003 a situace dnes

Maďarští zákonodárci se rozhodli pro změny v BPP v každé právní oblasti zvlášť. Reforma proběhla v zejména v netrestní oblasti. Základem se stal zákon 80/2003 (dále jen Zákon), který provedl reformu systému ve dvou fázích. První, která se týká poskytování právní pomoci mimo řízení před státním orgánem, začala fungovat od 1. ledna 2004. Druhá část reformy, která se týká řízení před státním orgánem (tedy soudem nebo správním orgánem) probíhá od 1. ledna 2008.¹⁸ Důvodem tohoto pozdějšího data účinnosti reformy byly hlavně finanční omezení.¹⁹ Zákon již prošel novelizací.

Současná struktura systému a poskytovatelé pomoci

Rozsah právní pomoci

Právní pomoc se poskytuje v občanskoprávních, správních a některých trestněprávních věcech.²⁰ Právní pomoc ve formě obhajoby obviněného je stále upravena ustanoveními trestního řádu. Nový systém zajišťuje dostupnost právní pomoci i mimo řízení před orgány státu (soudy, správní orgány).

Zákon v taxativně vymezeném okruhu záležitostí poskytnutí právní pomoci vylučuje.²¹ Je tomu tak v případě uzavírání smluv, pokud obě smluvní strany nepožádaly o pomoc a obě nejsou oprávněny k právní pomoci. Právní pomoc se neposkytuje v případech týkajících se podmínek úvěrů, ústavních stížností, případů spojených s podnikatelskými aktivitami fyzických osob, při zakládání a fungování společenských organizací, ve věcech cel.

¹⁵ Tím by TŘ v rozporu s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech článek 14, k tomu dále srov. The legal aid reform in Hungary (Outline of the reform, the impact of EU accession and the role of research) András Kádár Attorney at law, co-chair of Hungarian Helsinki Committee.

¹⁶ jsou ustanovováni státními zástupci.

¹⁷ srov. zákon č. 19/1998, trestní řád.

¹⁸ Jde o občanskoprávní a trestněprávní oblast.

¹⁹ Reforma měla proběhnout od 1. 1. 2006.

²⁰ Tím se odlišuje od předchozího systému.

²¹ srov. článek 3 odst. 3.

Právní pomoc může být přirozeně poskytnuta za podmínky, že k řešení dané věci je příslušný maďarský soud či jiný maďarský orgán. Osobám, které bydlí či mají trvalý pobyt v Maďarsku, může být právní pomoc poskytnuta i v případě, že se řízení vede před jiným soudem členského státu EU, nebo pokud takový soud má v dané věci jurisdikci.

Oprávněné osoby v systému BPP

Žádat o právní pomoc podle všeho může, až na výjimky,²² pouze fyzická osoba. Zákon označení „fyzická osoba/právní osoba“ neobsahuje, žadatele a adresáta právní pomoci označuje jako „stranu“, nicméně definované podmínky může splňovat pouze fyzická osoba.

Žadatelem může být ten, kdo má maďarské občanství, nebo je cizincem trvale bydlícím na maďarském území, je žadatelem o azyl a pobývá na maďarském území, je občanem Evropské unie nebo cizincem, který zákonně pobývá v některém ze států Evropské unie,²³ v jiných případech pouze na základě vzájemnosti.²⁴

V občanském soudním řízení je o právní pomoc oprávněna žádat osoba, která podává žádost o přezkum rozhodnutí v rámci azylového řízení,²⁵ dále cizinci uvedení výše, kteří jsou oprávněni k prominutí zaznamenaných výloh z důvodu své finanční situace. K právní pomoci jsou oprávněny vždy neziskové nevládní organizace a odborové organizace za podmínky, že iniciovaly zahájení řízení ve veřejném zájmu.

Poskytovatelé

Základní struktura systému byla oddělena od soudů a dalších orgánů, které se za předchozího stavu do značné míry podílely na činnosti systému BPP. Byla ustanovena Služba právní pomoci (dále jen Služba) spadající pod Ministerstvo spravedlnosti. Služba je odpovědná za posuzování majetnosti u žadatelů o právní pomoc, poskytování základních porad a asistence každé osobě.²⁶

Služba poskytuje podle zákona o právní pomoci bezplatně informace o právní pomoci, podmínkách k získání pomoci, odvolání se a o zpětném hrazení nákladů právní pomoci. Poskytuje také formuláře žádostí o právní pomoc a kontakty na poskytovatele právní pomoci. Zároveň jsou zaměstnanci Služby povinni poskytovat pomoc při vyplňování žádostí.²⁷ Zaměstnanci Služby poskytují informace - bez ohledu na majetkové poměry - o příslušnosti soudů, správních orgánech, nákladech řízení a také poskytují jednoduché rady ohledně různých právních problémů.

Do systému BPP se jako poskytovatelé mohou zapojit neziskové organizace, nadace, advokáti, advokátní Služba a evropští advokáti stále působící v Maďarsku, notáři a také právní kliniky působící při univerzitách²⁸ a orgány národnostních menšin na místní úrovni (dále jen Orgány). Neziskové organizace, nadace a Orgány mají povinnost disponovat místnostmi pro přijímání subjektů a uzavřít smlouvu s advokátem, který bude po dobu trvání smlouvy se Službou (viz níže) poskytovat právní pomoc jejich jménem.

Právní kliniky se mohou do systému zapojit bez nutnosti uzavřít smlouvy s advokátem, pokud jsou vedeny pedagogem, který je zvláště proškolen a má doktorát práv,²⁹ musí disponovat místnostmi pro poskytování právních pomoci klientům.

²² Ve článku 13 písm. d zákon přiznává právo na právní pomoc také neziskovým občanským sdružením a odborovým organizacím.

²³ Ustanovení „členských států EU“ se nevztahují na Dánsko, dále srov. 80/2003 o právní pomoci, článek 4 odst. 3.

²⁴ O tomto vydá stanovisko Maďarské ministerstvo spravedlnosti, dále srov. článek 4 odst. 2.

²⁵ srov. článek 13 písm. b.

²⁶ srov. článek 21 a článek 28.

²⁷ srov. článek 28 odst. 1. a odst. 2.

²⁸ srov. článek 66 odst. 1, písm. a.

²⁹ Před novelizací mohl být odpovědným pracovníkem i držitel doktorátu politických věd.

Poskytovatelé právní pomoci poskytují BPP ve správních, občanských a trestních věcech zcela dobrovolně na smluvní bázi³⁰ se Službou.³¹ Jsou uzavírány smlouvy s dobou trvání 3 let,³² které určují oblast, v níž bude dotyčný smluvní poskytovatel je povinen poskytovat právní pomoc a stanoví množství klientů, které je ochoten měsíčně obsloužit. Seznam smluvních poskytovatelů (dále jen Seznam) je také možné najít na stránkách Ministerstva spravedlnosti.³³

Okruh subjektů, které dnes poskytují právní pomoc, je velmi různorodý. Jde zhruba o více než 255 advokátů, 92 právních firem, 10 neziskových organizací, právní kliniky působících při 2 právnických fakultách a 12 notářů.³⁴

Druhy právní pomoci

Právní pomoc je ze zákona poskytována v různých formách s ohledem na skutečnost, zda je potřeba právní pomoci mimo soudní řízení, či bylo zahájeno občanskoprávní, trestněprávní či správní řízení. Poskytováním právní pomoci mimo soudní řízení se myslí poskytnutí rady, příprava návrhů či dalších k nim potřebných materiálů. V případě občanskoprávního soudního řízení jde o zastoupení právním zástupcem.³⁵ V trestním řízení podle Zákona jde a prominutí soudních nákladů soukromým vyšetřovatelům a právní zastoupení poškozeným osobám, soukromým vyšetřovatelům.³⁶ Okruh poskytovaných forem pomoci je nejužší ve správním řízení. V něm je poskytována pomoc v rozsahu mimosoudně poskytované pomoci, tedy rada, příprava návrhu a dalších potřebných materiálů.

Stát může klientovi náklady na právní pomoc uhradit zcela, nebo pouze zálohuje náklady vynaložené na právní zastoupení. Pokud šlo o pouhé zálohování, je klient povinen, po poskytnutí právní pomoci, uhradit náklady, které státu vznikly se zajištěním právního zastoupení.³⁷ Pokud soud rozhodne ve prospěch klienta, uloží protistraně povinnost zaplatit státu náklady za právní zastoupení.³⁸

Postup při žádání o právní pomoc

Podle zákona o právní pomoci existují dva způsoby, jak získat právní pomoc. První je tzv. „předběžným rozhodnutím“, a funguje na principu podání žádosti - rozhodnutí o oprávněnosti žádosti - poskytnutí právní pomoci. Druhou možností je tzv. „následné rozhodnutí“, kterým se myslí poskytnutí právní pomoci a následné rozhodnutí o žádosti. Formulář žádosti o právní pomoc lze získat u soudů, státních zástupců a orgánů provádějících vyšetřování stejně tak v budovách soudů, Služby a na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti.³⁹

Předběžné rozhodnutí o žádosti⁴⁰

Žadatel o právní pomoc podá v nejbližší kanceláři Služby žádost o právní pomoc. Může tak udělat osobně a o oprávněnosti žadatele Služba rozhodne ihned. Pokud žádost zašle, Služba o ní rozhodne do 15 dnů od doručení.⁴¹ Pokud bude žádost odmítnuta, zákon požaduje, aby odmítnutí bylo

³⁰ srov. článek 67.

³¹ srov. článek 64.

³² Prodloužení je možné, pokud Poskytovatel předá Službě prohlášení, že neexistují žádné důvody pro odmítnutí zápisu do Seznamu.

³³ srov. <http://irm.gov.hu/>.

³⁴ srov. András Kádár, Attorney at law, co-chair of Hungarian Helsinki Committee, THE LEGAL AID REFORM IN HUNGARY

³⁵ Podle terminologie zákona jde o tzv. „přítele ve při“, dále srov. Článek 11.

³⁶ pozn. redakce: tento institut je českému právu neznámý.

³⁷ srov. článek 41, písm. b.

³⁸ srov. např. článek 11a a 11b odst. 3

³⁹ srov. <http://irm.gov.hu/?lang=en>.

⁴⁰ srov. zákon č. 80/2003, článek 22 odst. 1.

⁴¹ Žádost je dle článku 26 zasílána poštou.

odůvodněno. V případě, že by snad žádost byla neúplně vyplněna, Služba tuto skutečnost oznámí žadateli a vyžádá si od něho chybějící údaje.⁴²

Rozhodování o žádosti

Služba, která rozhoduje o žádosti o právní pomoc, může vyslechnout jak žadatele, tak osoby, jejichž právní zájmy jsou odlišné od zájmu žadatele.⁴³ Služba se může obrátit na orgány státní správy, které vedou evidenci údajů uvedených v žádosti, ověřit si informace v místě bydliště žadatele.⁴⁴

V případě, že je žádost oprávněná, Služba ve svém rozhodnutí stanoví,⁴⁵ ve které věci bude pomoc poskytována a určí počet hodin, které si může poskytovatel naučtovat. Rozhodnutí také obsahuje podmínky, za kterých bude pomoc poskytována a případně povinnost zpětně zaplatit náklady právní pomoci, pokud stát platil zálohu na náklady za poskytování právní pomoci.

Poté se žadatel může rozhodnout, kterého poskytovatele si vybere a kontaktuje. Rozhodnutí o právní pomoci platí 1-3 měsíce.⁴⁶ Pokud je právní pomoc poskytována a vyprší lhůta, ve které měla být

právní pomoc poskytnuta, poskytovatel ihned informuje klienta, že mu může právní pomoc poskytnout po prodloužení lhůty Službou nebo postupem „následného rozhodnutí“.

Odmítnutí žádosti a opravné prostředky⁴⁷

V případě, že byla žádost o právní pomoc odmítnuta či v rozhodnutí stanovovalo jiné podmínky pro přiznání pomoci, než obsahovala žádost, může klient podat návrh na přezkum rozhodnutí do 30 dnů od jeho doručení k soudu prostřednictvím Služby. Soud rozhodne do 30 dnů a může rozhodnutí zrušit, změnit nebo nařídit nové řízení.

Následné rozhodnutí

Druhou možností je přímo požádat poskytovatele o pomoc - tedy možnost „následného rozhodnutí“.⁴⁸ Tato možnost je důležitá v případě nebezpečí prodloužení (vypršení promlčecí, prekluzivní lhůty či lhůty na podání opravného prostředku). Poskytnutá právní pomoc nesmí být delší než 4 hodiny a právní asistence ne víc než 2 hodiny. Služba nejdříve určí,⁴⁹ zda je klient oprávněn k právní pomoci. Pokud je klientova žádost oprávněná, poskytne mu právní pomoc. Poskytovatel zašle dokumenty, podle kterých posoudil oprávněnost k právní pomoci Službě a pomůže klientovi vyplnit žádost.⁵⁰ Poskytovateli úkony směřující k předání dokumentů a pomoc při vyplňování žádosti nejsou propláceny, ač v praxi mnohokrát znamenají mnoho administrativních úkonů a jsou časově náročné. Pokud by Služba odmítla poskytovateli přiznat následným rozhodnutím zpětně odměnu – tedy fakticky zpětně odepřela již poskytnutou pomoc, může poskytovatel využít opravný prostředek, které byl již zmíněn u předběžného rozhodnutí.

Následné rozhodnutí se neuplatňuje při žádostech o právní pomoc v občanském soudním řízení.

Poskytovatel právní pomoci může klienta odmítnout pouze v případě, že věc nespadá do jeho „kompetence“ – tedy že v dané věci pomoc podle smlouvy neposkytuje, nebo pokud již přesáhl limit klientů stanovený ve smlouvě. Do 1 roku od schválení žádosti Službou může být přezkoumána oprávněnost klienta a rozhodnuto, zda je klient oprávněn k již poskytnuté právní pomoci.⁵¹

⁴² srov. článek 23 odst. 2.

⁴³ v civilním řízení může jít o žalobce či žalovaného, stejně tak poškozenou osobu a spoluobžalovaného v trestním řízení.

⁴⁴ srov. článek 25 odst. 1. až 3.

⁴⁵ srov. článek 41.

⁴⁶ srov. článek 42.

⁴⁷ srov. článek 29 až 32.

⁴⁸ subsequent decision.

⁴⁹ srov. článek 42 až 47.

⁵⁰ Ta podle článku 45 je bude posuzovat jako žádost.

⁵¹ A podle tohoto přezkumu rozhodnout o tom, zda klient má povinnost poskytnutou právní pomoc hradit. srov. článek 48.

Úhrada nákladů a majetkové poměry klienta

Změna majetkových poměrů klienta

Změní-li se klientovy majetkové a příjmové poměry, je klient povinen tuto skutečnost oznámit Službě a to do 8 dnů.⁵² Na základě změn v údajích Služba rozhodne, zda je možné právní pomoc klientovi dále poskytovat či jí klientovi odebere, případně zda bude klient povinen doplatit již poskytnutou právní pomoc.⁵³ V případě, že by klient určenou částku neuhradil, Služba jí může vymáhat.⁵⁴

V případě právní pomoci poskytnuté následným rozhodnutím,⁵⁵ může Služba přezkoumat majetkové poměry klienta kdykoliv v době, kdy je oprávněn k právní pomoci a každé 2 roky od přiznání právní pomoci Službou až do pravomocného skončení soudního řízení.⁵⁶

Úhrada nákladů za poskytnutí právní pomoci poskytovatelům

Pokud byla právní pomoc poskytnuta v souladu s rozhodnutím Služby,⁵⁷ oznámí poskytovatel tuto skutečnost Službě a ta mu náklady vymezené v rozhodnutí, proplatí. Finanční prostředky jdou přímo ze státního rozpočtu, právní pomoc hradí stát jeho prostřednictvím. V případě následného rozhodnutí Služba určí v rozhodnutí částku, která se poskytovateli uhradí.⁵⁸ Pokud by nebyla právní pomoc Službou u „následným rozhodnutím“ přiznána, Služba svým rozhodnutím uloží klientovi povinnost uhradit poskytovateli náklady za poskytnutou právní pomoci.⁵⁹

Změny v oblasti právní pomoci v občanskoprávních věcech

Právní pomoc mimo soudní řízení

Právní pomoc v občanskoprávních věcech se poskytuje v mimo řízení před soudem v několika případech:

- Existence právního sporu, který může vést k podání žaloby a dotyčná osoba potřebuje být vědoma svých procesních práv a povinností, popřípadě má být připraven návrh k zaslání soudu a připraveno právní stanovisko.
- Právní spor může být řešen mimosoudně a je vhodné žadateli poskytnout informace o možnosti mimosoudního řešení, nebo připravit dokument, který bude sloužit tomuto řešení.
- Probíhá mimosoudní mediace za účelem spor urovnat a žadatel potřebuje právní radu před podpisem dohody o jejím ukončení.
- Žadatel-účastník soudního řízení chce využít výjimečný opravný prostředek. Osoba žádá o poskytnutí informací důležitých pro každodenní život, které se týkají bydlení, pracovního práva, užívání veřejných služeb.
- Žadatel žádá o právní radu, jaké správní řízení má iniciovat, aby ochránil svá práva, a u kterého orgánu tak má učinit, popř. pokud má být sepsán návrh na zahájení tohoto správního řízení.
- Oběť trestného činu potřebuje právní radu nebo potřebuje připravit návrh na zahájení řízení ke kompenzaci škody jí způsobené trestným činem.

⁵² srov. článek 24.

⁵³ Jde i o případy, kdy stát pouze uhradil zálohu za poskytnutí právní pomoci, srov. článek 57 odst. 1 a 2.

⁵⁴ srov. článek 36 až 38.

⁵⁵ srov. článek 42.

⁵⁶ srov. článek 56 písm. a, b.

⁵⁷ nebo Služby, pokud bylo rozhodnutí změněno v rámci odvolacího řízení.

⁵⁸ srov. článek 50 odst. 2.

⁵⁹ srov. článek 44.

Právní pomoc v průběhu soudního řízení⁶⁰

Účastník soudního řízení může požádat o právní pomoc ve formě právního zastoupení do začátku soudního slyšení,⁶¹ u sporného soudního řízení a u nesporného soudního řízení do jeho skončení.⁶²

Zákon o právní pomoci poskytuje účastníkům řízení právní pomoc formou zastupování právním zástupcem.

Účastník je oprávněn k zastupování advokátem, pokud mu byly soudní poplatky prominuty a zároveň by nebyl schopen se zastupovat v soudním řízení z důvodu neznalosti práva nebo nedokázal vykonávat svá procesní práva efektivně nebo v případě nutné obhajoby.⁶³

Rozhodnutí vydaná Službou nemají zpětnou účinnost, nelze tedy právní pomoc přiznat zpětně. Výjimkou je případ, kdy žadatel je osoba neznámého pobytu. V takovém případě má rozhodnutí zpětnou účinnost k začátku řízení.

Zákon o právní pomoci taky vyjmenovává vymezený počet případů, kdy právní pomoc účastníku není poskytována, přestože splňuje příjmové a majetkové podmínky. Jde například o svévolné, kverulantské uplatňování práva, nebo uplatňuje-li zjevně neoprávněný nárok, či jeho nárok je bez šance na úspěch v soudním řízení, pokud jde o řízení, které se týká ekonomických aktivit účastníka nebo zakládání neziskové organizace.⁶⁴

Pokud má být poskytnuta pomoc v soudním řízení je vyloučená možnost získat právní pomoci tzv. „následným rozhodnutím“.

Právní pomoc v trestních věcech

Ve trestním řízení mohou být podle Zákona prominuty náklady soukromým vyšetřovatelům či poskytnuto právní zastoupení pro poškozené osoby, soukromé vyšetřovatele a další osoby o kterým to umožňuje trestní řád,⁶⁵ které mají zájem na trestním řízení. Zvláštní úprava vztahující se k poskytování právní pomoci v trestním řízení stanovuje, že žádost o právní pomoc může být podána u Služby do zasedání soudu, na kterém bude definitivně rozhodnuto. Rozhodnutí nemá retroaktivní účinek.⁶⁶ Pokud na základě vydaného rozhodnutí nepřevzal zastoupení žádný poskytovatel – advokát, může oprávněný obviněný podat žádost o právní pomoc Službu znovu s tím, že Služba ustanoví poskytovatele působícího v obvodu soudu, u kterého se trestní řízení koná.

Prominutí nákladů řízení

Občanský soudní řád upravuje tzv. „osobní vynětí ze soudních poplatků“, v případě, že obžalovaný nemá dostatek prostředků. Vyhláška ministerstva spravedlnosti o žádosti o osobním vynětí z nákladů v trestním řízení⁶⁷ stanovila, že prominutí nákladů trestního řízení bude obžalovanému uděleno, pokud obžalovaný žije sám a jeho/její měsíční příjem nepřesahuje dvojnásobek minimální stanovené částky starobního důchodu,⁶⁸ pokud obžalovaný žije v domácnosti s dalšími osobami, nesmí příjem přesahovat minimální stanovenou částku starobního důchodu.⁶⁹ Obžalovaný nesmí vlastnit jiné věci

⁶⁰ srov. hlava 6, článek 52 a násl.

⁶¹ I pokud je jednání ve věci odročeno. Dále srov. článek 52.

⁶² srov. článek 52 odst. 1

⁶³ srov. článek 15.

⁶⁴ srov. článek 16.

⁶⁵ srov. §57 odst. 3 a §343 odst. 3 trestního řádu č. 24/1998.

⁶⁶ srov. článek 63 odst. 5, chybí ale jakákoliv výjimka z tohoto pravidla.

⁶⁷ srov. 9/2003.

⁶⁸ Jde přibližně o částku 200 EUR.

⁶⁹ Přibližně 100 EUR.

kromě předmětů každodenní potřeby, nemovitosti, ve které bydlí a pracovních pomůcek.⁷⁰ Zákon o právní pomoci upravuje zvlášť postup při prominutí nákladů řízení a zastoupení obhájcem/právním zástupcem.⁷¹ Účastník řízení může podat žádost k místní Službě v kterékoliv fázi řízení, udělení právní pomoci však nemá retroaktivní účinky.

Zastoupení obhájcem/právním zástupcem

Zákon o právní pomoci upravuje tzv. „potřebu pomoci“. Potřeba pomoci je definována odkazem na pět článků zákona,⁷² jež velmi podrobně upravují jak příjmová, tak majetková kritéria oprávněnosti k právní pomoci.

Některé další změny byly provedeny další vyhláškou Ministerstva,⁷³ která reagovala na špatnou kvalitu práce obhájců. Došlo ke zvýšení hodinové sazby z 2 na 8 EUR, ale stále zůstala pod úrovní tržních cen. Navíc zavedla hrazení konzultací s obžalovaným v zadržení. V roce 2007 byla částka z 8 EUR zvýšena na 14 EUR.

Od 1. dubna 2004 zákon o právní pomoci poskytuje možnost nemajetným obětem trestného činu požádat o právní pomoc při hlášení spáchaného trestného činu a obdržet právní radu ohledně práv na náhradu škody v trestním řízení. Podle zákona může být poskytnuta asistence při uplatňování mimořádných opravných prostředků.⁷⁴

Právní zastoupení zmocněncem

Právo na právní zastoupení má od 1. 1. 2008 oběť trestného činu se dožaduje účastnit trestního řízení, dále osoba uplatňující právo na náhradu škody v trestním řízení, také *soukromí vyšetřovatelé* – oběti trestného činu vykonávají určité úkony ve vyšetřování určitých skutků a to v případech utržení na cti a pomluvy, a tzv. *pomocní vyšetřovatelé* – (oběti trestného činu provádějí za určitých podmínek vyšetřovací úkony, v případech kdy státní zástupce odmítne vyšetřovat trestný čin nebo tiskový přestupků.⁷⁵

Právní pomoc ve správních věcech

Reforma zavedla poskytování právní pomoci do oblasti správního řízení, tedy správního práva, ve kterém bezplatné poskytování právní pomoci do té doby neexistovalo.

Právní pomoc ve správních věcech může být poskytnuta za podmínky, že existuje nutnost poučit stranu o právních aspektech v dané věci, které se týkají jejího každodenního života (konkrétně jde o otázky spojené s bydlením, pracovním právem a užíváním veřejných služeb). Poskytne se též, když strana, která se účastní správního řízení zakládající povinnost, potřebuje právní radu, aby si byla vědoma svých procesních práv a povinností či potřebuje připravit návrh na vypracování právního stanoviska. Pomoc může být také poskytnuta, pokud osoba požaduje právní radu v tom, jaké správní řízení má iniciovat, aby ochránila svá práva, a u kterého orgánu tak má učinit, popř. pokud má být sepsán návrh na zahájení tohoto správního řízení⁷⁶.

⁷⁰ srov. článek 2.

⁷¹ srov. článek 63.

⁷² srov. článek 5 až 9a.

⁷³ srov. 7/2002.

⁷⁴ Původně měla být právní pomoc poskytována v průběhu celého trestního řízení prostřednictvím „protektor attorney“, Article 3(3)(g)-(h).

⁷⁵ Poznámka redakce, české právo tyto instituty nezná.

⁷⁶ srov. Outline of reform, Andás Kádár.

Výsledky reformy

Přestože se může na první pohled zdát, že reforma úspěšně odstranila veškeré problémy předcházejícího systému, některé nedostatky přetrvávají. Jde zejména o vynětí právního zastoupení ve správním řízení. Právní zastoupení i v budoucnu podle všeho nebude v rámci správního řízení poskytováno, přestože právě výsledek správního řízení má vliv na životní standard účastníka (pokud jde o různé dávky, přídatky, užívání veřejných služeb apod.). Důvodem je, že by byla tato služba zřejmě velmi využívána a to není vzhledem k možnostem rozpočtu možné.⁷⁷ Bohužel reforma v trestní oblasti má také daleko k dokonalosti. Právní pomoc ve formě obhajoby je stále upravena trestním řádem a tak je situace s právní pomocí v trestních věcech (kromě těch pomoci, které upravuje Zákon) podobná stavu právní pomoci v České republice. Nedostatkem, který přetrvává, jsou podle mnohých nízké odměny za poskytování pomoci v trestních věcech, a v občanských věcech v případě nutného zastoupení.⁷⁸ Hodinové odměny poskytovatelů se pohybují kolem 10 Euro za hodinu. Přetrvává nízký počet poskytovatelů právní pomoci.

Dalším problémem je také zákonem stanoven „práh“ chudoby, jehož nastavení se snaží zohledňovat zejména nároky na státní rozpočet. Zákon ve svém prvním znění upravoval i prominutí soudních nákladů. Tato ustanovení byla ze zákona odstraněna ve prospěch úprav ve zvláštních předpisech – občanském soudním řádu.⁷⁹

I přes všechny tyto nedostatky jsou změny provedené v oblasti BPP krokem správným směrem.

Zvyšování dostupnosti právní pomoci prostřednictvím pro bono právních služeb

Mgr. Veronika Kristková LL.M.

Pro bono služby a státem financovaný systém právní pomoci

Vzhledem k neefektivnosti státem financovaného systému právní pomoci v rámci soudního řízení nemá mnoho nemajetných lidí přístup k právním službám nezbytným k uplatnění a ochraně jejich práv. Chybí statistické údaje o množství lidí, kteří u soudu žádají o bezplatné ustanovení zástupce i o počtu odmítnutých, kteří se musí obrátit pro právní pomoc jinam. Z praxe nevládních organizací poskytujících bezplatné právní služby vyplývá, že potřeba těchto služeb je větší, než jsou nevládní organizace schopny uspokojit.

Studie zahraničních systémů státem financované bezplatné právní pomoci ukazují, že ani efektivní systém státem financované bezplatné právní pomoci, který přesahuje bezplatné zastoupení v soudním řízení, není schopen pokrýt potřebu právní pomoci u nemajetných zcela.⁸⁰ 30-70 % potřeby

⁷⁷ srov. 35 p. 12 a dále. srov. Ministerská studie.

⁷⁸ Mluvíme-li o zastoupení podle trestního řádu.

⁷⁹ srov. zákon č. 3/1952 občanského soudního řádu.

⁸⁰ srov. [Canada: The Legal Aid Crisis: Time for Action](#), 2000, by M. Backley, 24. 10. 2007 [National Survey of Unmet Legal Needs and Access to Services: Implications for Information and Education](#), presented at ILAG conference, Antwerpen, 2007, Legal Services Agency 2007, 24. 10. 2007, US: Agenda for Access: [The](#)

se nedaří uspokojovat ať už z kapacitních důvodů nebo proto, že se mnoho lidí nekvalifikuje pro poskytnutí bezplatné právní pomoci, přestože jejich příjem nestačí k zaplacení právních služeb.

Proto jsou pro bono právní služby důležitým doplněním systému státem financované bezplatné právní pomoci z hlediska přístupu ke spravedlnosti. Ačkoliv jsou při pro bono práci důležitou cílovou skupinou osoby s omezenými příjmy, pro bono právní služby nemají v žádném případě nahrazovat systém státem zajišťované právní pomoci, jehož garantem mají být státní orgány.

Co jsou pro bono právní služby a jejich typy

Pro bono směřuje ke **zvýšení dostupnosti právních služeb** pro jednotlivce nebo jejich skupiny, kterým se jich z finančních důvodů nedostává. Může se jednat například o pomoc obětem domácího násilí, o ochranu práv pacientů, ochranu spotřebitelů, práva dětí, pomoc uprchlíkům, poradenství pro oběti rasové či jiné diskriminace, pracovněprávní spory, ochranu životního prostředí apod. **Bezplatná advokátní práce ve prospěch obecně prospěšných cílů** se tradičně označuje jako pro bono publico, zkráceně pro bono.

„Pro bono“ právní služby je práce advokátů a advokátních koncipientů prováděná bezplatně bez očekávání odměny v budoucnu (buť i formou protislužby) a spočívající v poskytování právních služeb následujícím skupinám klientů:

- osobám s omezenými příjmy, neziskovým organizacím (občanským sdružením, obecně prospěšným společenstvem, církvím, nadacím, nadačním fondům), v případech, kdy slouží zájmům a potřebám lidí s omezenými příjmy,
- jednotlivcům a právníkům osobám, které usilují o ochranu lidských práv a veřejných zájmů v případech, kdy si konečný příjemce právní pomoci nemůže placenou právní pomoc dovolit, nebo kdy se jedná o precedentní případ nebo jiný typ práce s potenciálně širokým dopadem na ochranu lidských práv a veřejných zájmů v jiných případech (např. legislativa),
- neziskovým organizacím (občanským sdružením, obecně prospěšným společenstvem, církvím, nadacím, nadačním fondům) při řešení jejich organizačních otázek.

Pro bono právních služby mohou spočívat v poskytování bezplatných právních služeb nemajetným klientům v individuálních případech, v technické právní pomoci nevládním organizacím (např. sepsání mezinárodních smluv např. s grantovými partnery, donory, zahraničními experty, pracovněprávní poradenství, pomoc při sepisování/revizi stanov, sepisování smluv, daňové poradenství) v komparativním právním výzkumu, při přípravě právních analýz, při strategické litigaci před Ústavním soudem nebo Evropským soudem pro lidská práva (právní výzkum, soupis stížností, amicus curie dopisů apod.) nebo v jiné formě právní pomoci.

Rozvoj pro bono služeb u nás

Public Interest Lawyers Association (PILA) usiluje prostřednictvím rozvoje pro bono právních služeb advokátů o zvýšení dostupnosti právních služeb pro znevýhodněné sociální skupiny a o posílení právní kapacity k ochraně lidských práv a jiných veřejných zájmů. Cílem projektu rozvoje pro bono právních služeb je zvýšení počtu advokátů, kteří se systematicky zapojují do pro bono aktivit, a to zejména ve spolupráci s nevládními organizacemi. Dalšími cíly jsou zvýšení povědomí o pro bono a sociální prestiže pro bono mezi advokáty, dalšími příslušníky právní profese a studenty právnických fakult, rozvoj profesních dovedností advokátů v oblasti ochrany lidských práv a veřejných zájmů a konečně propojení nabídky právních služeb od advokátů ochotných pracovat pro bono se znalostmi témat a potřeb potenciálních klientů a sociálně znevýhodněných skupin, kterými disponují nestátní neziskové organizace.

Pro bono centrum

Pro bono centrum provozované PILA **usiluje o propojení nabídky právních služeb od advokátů ochotných pracovat pro bono se znalostí sociálních problémů a potřeb potenciálních klientů, kterou disponují nestátní neziskové organizace (NNO)**. Zapojení NNO do projektu je současně garancí, že advokátním kancelářím budou nabízeny jen případy, u nichž je poskytnutí bezplatné služby odůvodněné a kde je pomoc právníka účelná. Pro bono centrum (clearinghouse) je systém, který zprostředkovává volnou kapacitu advokátních kanceláří poskytujících pro bono služby pro požadavky na bezplatné právní služby ze strany NNO.

Kdo a jak může využít služeb pro bono centra

Na Pro bono centrum se mohou obracet výhradně NNO s právními problémy svých nemajetných (nízkopříjmových) klientů nebo NNO se svými právními problémy a poptávkou po různých typech pro bono právních služeb (sepsání mezinárodních smluv s grantovými partnery, donory, zahraničními experty, pracovní-právní poradenství, pomoc při sepisování/revizi stanov, sepisování smluv, daňové poradenství, komparativní právní výzkum, příprava právních analýz nebo připomínkování/kritika právních analýz, litigace před Ústavním soudem, Evropským soudem pro lidská práva apod.)

Podmínkou využívání služeb centra je uzavření rámcové dohody mezi PILOU a NNO, která má o pro bono právní pomoc zájem. Dohoda podrobněji vymezuje pravidla vzájemné spolupráce. Jednotlivé požadavky na zprostředkování právní pomoci pro své klienty nebo pro organizaci mohou neziskové organizace podávat prostřednictvím elektronických formulářů na www.probonocentrum.cz. Pracovníci Pro bono centra prověří, zda konkrétní požadavek spadá do oblastí, kterým se Centrum věnuje, zda je právní povahy a zda obsahuje všechny nezbytné informace a splňuje podmínky zprostředkovávání pro bono právních služeb Centrem. Poté jej nabídne advokátním kancelářím zapojeným do realizace projektu. I po předání požadavku konkrétní advokátní kanceláři pracovníci centra sledují, jak se vyřízení požadavku vyvíjí a spolupracují v případě potřeby na jeho zdárném vyřízení.

Pro bono centrum právní pomoc neposkytuje, pouze jí zprostředkovává. Pro bono právní pomoc **poskytují spolupracující advokátní kanceláře**. Jednotlivci mohou pro bono advokátní pomoc prostřednictvím Pro bono centra získat pouze, **pokud jim jejich majetkové a příjmové poměry neumožňují zajistit si právní pomoc jiným způsobem**. To se prokazuje čestným prohlášením. Uvedení nepravdivých údajů do čestného prohlášení je důvodem pro ukončení pro bono právní pomoci a klientovi vzniká **povinnost uhradit dosud poskytnuté právní služby dle advokátního tarifu**.

Pro bono centrum nepřejímá žádosti o zprostředkování

- týkající se trestních řízení, s výjimkou zastupování poškozených,
- týkající se obchodních věcí,
- pokud existuje jiný efektivní způsob, jak zajistit právní pomoc od státu: klient musí nejprve požádat o ustanovení zástupce soudem v občanskoprávním soudním řízení a v soudním řízení správním nebo o ustanovení zmocněnce v trestním řízení, klient nemusí žádat o určení advokáta Českou advokátní komoru,
- pokud klientův problém není právní povahy,
- pokud bezplatné poskytnutí právních služeb není v daném případě odůvodněné,
- pokud právní pomoc nebude možné zprostředkovat včas před uplynutím lhůty nebo datem nařízeného soudního, správního nebo jiného jednání nebo výsledku.

Pro bono centrum **negarantuje, že pro bono právní pomoc bude zajištěna**, a to ani v případě, je-li požadavek přijat ke zprostředkování. O přijetí požadavku ke zprostředkování rozhoduje koordinátor Pro bono centra. **Na zařazení do systému zprostředkování není právní nárok**. Pokud není požadavek přijat, informuje koordinátor neprodleně dotčenou NNO. Pokud je to možné, poskytne jí

současně informace o tom, která jiná instituce by mohla poskytnutí právní pomoci zajistit. **Zprostředkování pro bono právní pomoci je prováděno bezplatně.**

Advokát, který přijme požadavek na pro bono právní pomoc, **nesmí žádat od NNO nebo jejího klienta žádnou odměnu.** Bezplatnost se vztahuje pouze na samotnou právní práci. **NNO nebo jednotlivec musí uhradit ostatní náklady související s poskytováním pro bono právních služeb** (zejména soudní nebo správní poplatky, náklady na pořízení znaleckých posudků či jiných důkazů, náhradu nákladu protistrany v případě neúspěch ve sporu, úhradu hotových výdajů advokáta apod.)

Pokud je klientovi jako součást nákladů řízení přiznána odměna advokáta, náklady řízení ve výši odpovídající odměně advokáta **připadají advokátovi, který je věnuje na obecně prospěšné účely nebo fondu rozvoje pro bono právní pomoci spravovaném PILA.**

Příklady dosud umístěných požadavků na poskytnutí pro bono právních služeb

Pro bono centrum obdrželo dosud 13 žádostí o zprostředkování pro bono právních služeb, z toho 6 žádosti se týkalo poskytnutí pro bono právních služeb v případech individuálních klientů a 7 požadavků souviselo s činností NNO. Všechny požadavky byly advokátními kancelářemi převzaty k poskytnutí pro bono právních služeb. Pro bono centrum například zprostředkovalo pro bono právní služby klientce nevládní organizace Persefona, která se stala obětí domácího násilí. Advokátní kancelář AK Rašovský klientce poskytuje pro bono právní pomoc v rozvodovém řízení a v řízení o svěřeni dítěte do péče. Pro bono služby jsou rovněž poskytovány advokátní kancelář Giese a partner klientovi nevládní organizace Fokus, kterému hrozí vystěhování z bytu v důsledku nezákonného jednostranného zvýšení nájmu pronajímatelem. Squire, Sanders, Dempsey zpracovává pro Mental Disability Advocacy Center analýzu kompatibility českého právního systému s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením. Advokátní kancelář e/n/w/c zpracovává pro Iuridicum Remedium analýzu porušování shromažďovacího práva. DLA Piper zpracovalo pro organizaci Business and Human Rights Resource Centre (BHRRC) komparativní přehled žalob proti nadnárodním korporacím za porušování lidských práv v České republice. Lovells poskytuje poradenství organizaci Život bez bariér ohledně náhrady škody. Clifford a Chance poskytuje pro bono právní služby organizaci Modřanská trojka v souvislosti se sporným vlastnictvím nemovitosti.

Nevládní organizace a advokátní kanceláře spolupracující s Pro bono centrem

30 nevládních organizací uzavřelo dohodu s PILA a využívá služeb Pro bono centra. Od zaměření činnosti zapojených nevládních organizací se profilují rovněž oblasti, v kterých jsou pro bono služby zprostředkované centrem poskytovány: lidem s mentálním a fyzickým postižením, pacientům, obětem znásilnění a sexuálního zneužívání, obětem domácího násilí, lidem bez domova, v oblasti ženských práv a rovných příležitostí, nevidomým klientům, příslušníkům etnických menšin zejména

Romům, nezaměstnaným, obětem diskriminace v oblasti vzdělávání a bydlení, cizincům, migrantům a žadatelům o azyl, v oblasti ochrany životního prostředí, ochrany soukromí, korupce a transparentnosti. Pro bono centrum spolupracuje v současné době s 10 advokátními kancelářemi a 5 individuálními advokáty: Allen & Overy, DLA Piper, Clifford and Chance, Mgr. Radka Dohnalová, e/n/w/c advocates at law, Giese & Partner, AK Holubova, Kinstellar, Lovells, JUDr. Petra Marková, AK Rašovský, Mgr. Stanislav Servus, JUDr. Ondřej Tošner, Squire, Sanders, Dempsey, JUDr. Ivana Weigandová.

Další aktivity podporující rozvoj pro bono právních služeb

PILA podporuje rozvoj pro bono právních služeb i dalšími aktivitami. K rozvoji profesních dovedností advokátů při poskytování pro bono právních služeb pořádá PILA pro advokáty vzdělávací workshopy například o komunikaci advokáta s klientem a řešení obtížných situací nebo o právech pacientů. Ke zvýšení společenské prestiže pro bono připravuje PILA vyhlášení pro bono ceny, která bude udělena advokátům poskytujícím pro bono právní služby. K financování dalšího rozvoje pro bono právních

služeb a k hrazení soudních poplatků, případně jiných nákladů řízení, které by mohly být v některých případech individuálních klientů překážkou přístupu k soudní ochraně, by PILA rovněž chtěla do budoucna vytvořit pro bono fond financovaný z části přisouzených nákladů řízení odpovídající odměně advokáta, který poskytoval v daném případě právní služby pro bono,

Pro bono centrum kontakt:

Public Interest Lawyers Association

Pro bono centrum

Senovážné náměstí 24, 110 00 Praha 1

Tel: + 420 777 668 710

www.probonocentrum.cz

Bulletin Bezplatné právní pomoci 7/2008**Redakce:**

Příprava bulletinu: Theodor Klán

Korektura: PhDr. Kateřina Kloubová,

E-mail: pravnipomoc@pilaw.cz

Tel.: +420 774 651 728

Bulletin Bezplatné právní pomoci vychází každé dva měsíce, je registrován u Ministerstva kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 18546, vydává: Public Interest Lawyers Association, Pěrvrátilská 330, 390 01 Tábor, IČ: 26640783.